

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽMONIŲ UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ PROFILAKTIKOS IR KONTROLĖS ĮSTATYMO
NR. IX-1553 21 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Atsižvelgiant į pasaulyje prasidėjusį COVID-19 pandemijos (koronaviruso infekcijos) (toliau – pandemija) protrūkį bei spartų jos plitimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje buvo paskelbtas karantinas. Minėtas nutarimas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. birželio 10 d. nutarimu Nr. 579 pripažintas netekusiu galios. Atsinaujinus nepalankiai epideminei ligos situacijai Lietuvos Respublikos teritorijoje, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje antrą kartą paskelbtas karantinas. Karantino režimo trukmė – nuo 2020 m. lapkričio 7 d. 00:00 val. iki 2021 m. vasario 28 d. 24:00 val.

Pandemijos ir jos suvaldymui skirtų priemonių pasekmių vertinimas atskleidė, kad įvesti karantino ribojimai turėjo itin skaudžių neigiamų pasekmių Lietuvos ekonomikai ir gyventojams, todėl valstybės valdžios veiksnių teisėtumas skelbiant/tęsiant karantiną šioje situacijoje yra labai svarbus.

Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) Nr. I-1553 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas įvertinus aktualią žmogaus konstitucinių teisių ribojimo karantino metu problemą. Siūlomu teisiniu reguliavimu siekiama įtvirtinti teisę Lietuvos Respublikos Seimui skelbti, atšaukti teritorijų karantiną, tvirtinti jo dydį, ribas, trukmę ir režimą, jei karantinas tęsiamas ilgiau kaip keturis mėnesius. Siūloma Įstatymo projekto nuostata vertintina kaip veiksminga asmens teisių garantija karantino metu.

Nekvestionuojama, kad siekiant išvengti pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų plitimo karantino režimo įvedimas yra neišvengiamas, kartu ir su juo susiję pagrindiniai žmogaus teisių ir laisvių ribojimai (judėjimo, susirinkimų, ūkinės veiklos ir kitos laisvės). Esant itin aukštam pavojui visuomenės sveikatai ir saugumui, griežtų karantino sąlygų taikymas, ypač visoje šalies teritorijoje, – kraštutinė priemonė, tad natūralu, kad šį sprendimą būtina priimti greitai, dažnu atveju tam neturint laiko šio sprendimo išdiskutuoti su kitomis valdžios šakomis. Tačiau situaciją stabilizavus ir pasireiškus laukiamiems įvesto karantino rezultatams, o darytina pagrįsta prielaida, kad keturių mėnesių laikotarpis yra daugiau nei pakankamas kraštutinių priemonių taikymui, tikslinga grįžti prie parlamentinės Respublikos valdymo ir suteikti teisę Seimui, tautos atstovybei, spręsti dėl karantino režimo ir jį lydinčių apribojimų.

Konstitucijos antrasis skirsnis įtvirtina pagrindines žmogaus teises bei galimus jų ribojimo pagrindus. Pavyzdžiui, Konstitucijos 24 straipsnyje įtvirtinta asmens teisė į būsto neliečiamybę, 32 straipsnyje – teisė laisvai judėti, tame tarpe ir išvykti iš Lietuvos, 36 straipsnyje susirinkimų laisvė ir kitos teisės. Konstitucija numato ne tik šių teisių ribojimo pagrindus, bet ir teisės akto formą – tik įstatymu. Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje ne vieną kartą yra konstatavęs, kad ši Konstitucijos nuostata turi būti aiškinama siaurai. Tai reiškia, kad ribojimas yra galimas išimtinai tik įstatymo forma. Ši teisė negali būti deleguojama. Kitaip tariant, Konstitucija imperatyviai

numato, kad pagrindines žmogaus teises Konstitucijoje numatytais pagrindais gali riboti tik Seimas ir tik įstatymu.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausybės nutarimais „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ įtvirtinti ribojimai praktiškai atitinka tuos, kurie yra įtvirtinti Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatyme (28 straipsnyje įtvirtinamos galimos taikyti nepaprastosios priemonės - transporto priemonių judėjimo apribojimas, draudimas be specialaus leidimo atvykti į teritoriją, laikinas įmonių darbo režimo pakeitimas ir pan.). Labai svarbi asmens teisių garantija nepaprastosios padėties atveju yra Nepaprastosios padėties įstatymo nuostata, kad ši nepaprastoji padėtis negali būti įvesta ilgesniam nei šešių mėnesių laikotarpiui. Jam pasibaigus klausimą pakartotinai privalo svarstyti Seimas. Šios asmens teisių garantijos karantino atveju nėra.

Taigi nors Vyriausybė paskelbdama karantino režimą veikia pagal jai suteiktus įgaliojimus bei Vyriausybės nutarimais nustatytomis ribojančiomis priemonėmis siekiama konstituciškai pagrįstų ir teisėtų tikslų, vertinant aukščiau išdėstytus argumentus, pagrįstai manytina, kad klausimą dėl karantino tęsimo ilgiau kaip keturis mėnesius, privalo svarstyti Seimas. Parlamentinė kontrolė itin svarbi, kai sprendimai daro esminį poveikį asmenų teisėms ir laisvėms.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos Seimo nariai Saulius Skvernelis, Algirdas Stončaitis, Lukas Savickas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančio Įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad teritorijų karantino trukmė gali būti ne ilgesnė kaip 3 mėnesiai. Jei pasibaigus šiam laikotarpiui išlieka poreikis riboti užkrečiamųjų ligų plitimą, teritorijų karantinas gali būti kiekvieną kartą pratęsimas dar ne daugiau kaip vienam mėnesiui. Teritorijų karantiną skelbia ir atšaukia, jo dydį, ribas, trukmę ir režimą tvirtina:

- 1) visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ar keliose savivaldybėse – Vyriausybė sveikatos apsaugos ministro teikimu;
- 2) vienos savivaldybės teritorijoje – Vyriausybė bendru savivaldybės administracijos direktoriaus ir sveikatos apsaugos ministro teikimu.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma papildyti Įstatymo 21 straipsnio 3 dalį nauju 3 punktu, įtvirtinant, kad teritorijų karantiną skelbia ir atšaukia, jo dydį, ribas, trukmę ir režimą tvirtina visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ar keliose savivaldybėse – Lietuvos Respublikos Seimas, jei karantinas pratęsimas po 4 mėnesių laikotarpio. Nauju teisiniu reguliavimu Seimui deleguota teisė užtikrintų veiksmingesnę karantino metu taikomų apribojimų kontrolę, taip pat suveiktų kaip puiki prevencinė priemonė prieš galimus ateities ieškinius valstybei, kadangi jau dabar susiduriama su fizinių ir juridinių asmenų skundais dėl valstybės institucijų taikytų priemonių, kurios galimai neproporcingai apribojo arba net paneigė tam tikras žmogaus teises.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priimtas Įstatymo projektas neigiamų pasekmių neturės.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto priėmimas neturėtų turėti neigiamo poveikio verslo sąlygoms ir plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Naujų įstatymų priimti, galiojančių pakeisti arba pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekte neapibrėžiamos naujos sąvokos ir jas įvardijantys terminai, kuriuos reikėtų įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projekto įgyvendinimui nebus reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Priimto įstatymo projekto įgyvendinimas papildomų valstybės biudžeto lėšų nepareikalaus.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai yra „Lietuvos Respublikos Seimas“, „karantinas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia

Seimo nariai

Saulius Skvernelis

Algirdas Stončaitis

Lukas Savickas